

faculteten i Din närvarande befattning. Jag hafver glömt at tacka Dig älskade Janne för dit sednaste bref med många goda åsichter uti det nya philosoph(iska) Systemet: däribland äfven at Samhälslifvet skyftar till mensklighetens högsta Ethiska bildning; men vänd din blick på Europa; på Frankrike til ex(empel): ett wansinnigt fantastiskt slägte, är fölgden af en falsk bildning som nu kalla sin Kung Roi citojenne, som ej är sens comune, betyder det samma som Häst, ko, ungefär.

At äta af kunskapens träds frukt utan at interfoliera den med Religion, blifver alltid nu som förr *dödligt*. Det står illa till här hemma hos oss: just Staten och Bildningen så kallade, hava just ätit up all Religion och med det samma all Moralité.

Tenck icke at Tro upstår utaf Idé Systemer; Uppenbarelsen är den förädlande Trons grund. *Alt* jag tror at en Sanning-enlig Analys af *Naturen Historie* och oss *Sjelf*, är endast möjlig för den troende Christne; och Resultaterne skola alltid öfverensstämma med uppenbarelsen: sedan upkommer för en försigtig tenckare, ett System uti H(ans) hjerta, ek(le)r käntsla, samt Ljus i förstondet, som alltid blifver svårt at meddela andra i rätt dager. Ingen Magister borde Promoveras förinnan Han är Prest; och inga Präster skapas utaf de Lärjungar som gå till Emaus och tala men ej förstå *skriften* utan af dem som återvända och hafva sedt Herren. — — — Nu måste jag sluta med något annat. Hälsa Din Patron Laurell! och gif mig i dit nesta bref ett kort begrep om Läse ordningen uti Lyseum: Lika så: om Runeberg är Redacteur till H(elsing)fors Tidn(inga)r och om Han skref Poëtiska Örnens Nat(ural) Hist(orie) samt Literaturens närv(arande) skik i Sverige det var en manlig Stil och säker blick Hälsa Honom kärligt, och andra Wänner wännligt.

Lef väl önskar

Din trogna Fader
C. H. Snellman

30

129 J. J. NERVANDER — J. V. SNELLMAN 1833
HUB, JVS handskriftssamling

Denna lapp önskade jag att ingen annan än Snellman måtte få se.

Till Snellman (öfverlemnas egenhändigt.)

40 Käraste Broder!

Jag har flere ggr varit sinnad att skrifva till Dig, men aldrig fått i den lämpliga tiden; endera har jag haft att se, läsa och roa mig eller har jag haft en sådan lust och längtan att göra ingenting, så att jag ej kunnat motstå den, och det så mycket mer som jag vet att Du hör till det folket som ej gör stor affär af brefskrifveri. I allt fall är det just ej nödigt att jag ursäftar mig, då Du sjelf ej skrivit en enda rad till mig. Att säga sanningen har jag äfven blifvit afskräckt från att skrifva till Vännerne, sedan jag skref till Ahlstubbe och Hans Vördighet ej hedrat mig med ett svar. Troligen skulle jag ej nu heller skrifva till Dig om det ej vore i affärer och det Dina egna. Saken är nemligen den. Hegelska Philosophien har länge varit i flor i synnerhet i Preussen, uppehållen der så väl af sitt eget värde, som af en Minister, Hegels ungdomsvän, hvilken patrocinerat för Philosophens anhängare. Emellertid har en man länge arbetat på ett nytt system och börjar nu vid en sen ålder, lik Kant, att vinna allt flere och flere

50

anhängare. Han var förut Professor i Königsberg, nu har Han erhållit kallelse till Göttingen. Han heter *Herbarth*.

Hvad som, enligt den flyktiga, endast historiska bekantskap jag gjort med Mannens lefnadshistoria och system, talar för honom i mina ögon, är 1:o Att han *länge* funderat på sitt system 2:o Att han skaffat sig som förberedelser grundliga kunskaper i Matematik, Physik, Chemie och Physiologie 3:o Att hvad jag sett af honom anfördt och om Physik är klokt och öfverensstämmande med erfarenheten, då tvärtom Schellings och Hegels sattser äro ofta nog gripna ur luften. — Hvad som i alla fall är säkert är, att Mannens system efter en 5, 6 år blir en *Mode Philosophie* på samma sätt som Fichtes, Schellings och Hegels på sin tid. Man har gått igenom alla idealismens Phaser och arbetat med det absoluta på diverse sätt, det är således troligt att man nu kastar sig åt en Natur philosophisk Realism, så mycket mer som denna väg är den enda, hvarpå de Practiska Vettenskaps männen kunna förmås att vandra för att hinna en Philosophisk ståndpunkt. (Af recensioner och reciter får Du naturligtvis lika litet ett träffande omdöme om Herbarth, som man kunde få det om Kant, då Han först uppträdde), Sedan jag engång öfvertygat mig derom att Herbarths system troligen och säkert skulle göra uppseende, blef min andra tanke, att jag borde underrätta Dig derom. Du tänker bli Philosoph vid Univers(itetet). Kunde Du förlikas med systemet, så vore det den ginaste och enda vägen att få fides. Palander införde Kant, Bergbom Naturphilosophien, Sundwall Hegel. Alla vunno de fides och Gud vet om deras förtjenst — åtminstone någras af dem — varit annan, än att de uppfattat och för Landsmän bekantgjort ett *nytt* system.

Kan Du åter ej förlikas med systemet, har Du lik väl deri det förträffeligaste Docentur specimen: *De Realismo Herbarthii Disquisitio critica, cujus Partem I.* — Men skämt åsido, Systemet har redan haft sina Martyrer och det är ett godt tecken. Jag kommer troligen att litet befatta mig dermed och har derföre redan lagt mig till Hans Metaphysik, för att se på den i Paris. Jag måste åtminstone ha en aning om hvad Hans Psychologie med sin Differential och Integral- calcul vill ha att innebära.

Från hvilken synpunkt jag än betraktar saken, så finner jag att Du ej borde förkasta dessa vinkar och jag öfverlemnar derföre dem åt Dig, att göra med dem såsom Dig täckes. — Antingen Du gör eller Du låter, så önskade jag i alla fall, att hvad jag skrivit blefve oss emellan; ty här är så mycket esotheriskt, som ej är för allas öron.

Att jag lefver och mår väl får Du veta så väl af detta, som Mosters bref. Som ett spöke står ofta tanken på Kjemmer midt i min bästa fröjd. Icke för det att jag anser döden för något så svårt ondt. Det värsta man vet om den är att man ingenting vet, då tvärt om lifvet ofta i sin framtid har så mycket positivt ondt, jag är således ej så rädd för döden, det är på sitt sätt som att en varm dag gå i kallt vatten. Jag förmodar att det första är det värsta. Dessutom man har hittills bergat sig genom så många bekymmer i lifvet, och en klok karl bör väl på ett eller annat sätt kunna slå sig i genom i döden. Att vännen dött är således ej det värsta, jag har fördom mot sättet och önskade dock helst, att hvar och en drog sig på så hederligt manéer ur detta spel; vulgo lif kalladt. Och nu Gudi befalladt! Din Vän och Broder

J. J. Nder. 50